

Leto XVI - N. 12 (327)

Udine, 30. junija 1965

Izhaja vsakih 15 dni

VAŽEN SHOD V LJUBLJANI

Seminar o človeških pravicah v večnacionalnih skupnostih

Organizacija Združenih Narodov pobudnik za seminar - Prisostvovalo je 80 delegatov iz 21 držav Razpravljalci so o pravicah na splošno in onih glede materinega jezika in kulturnega razvoja

LJUBLJANA, junij 1965 — Dne 21 t.m. se je po štirinajstih dneh nape-tega in resnega razpravljanja zaključil drugi seminar OZN, kateremu je prisostvovalo 80 delegatov, ki so predstavljali 21 držav.

Na tem važnem mednarodnem seminarju se je razpravljalo o človečanskih pravicah in sicer o rabi materinega jezika pred sodišči in na drugih področjih javnega življenja ter o razvoju manjšinskih tradicij in karakteristik, ne glede na pleme, izvor ali religiozno pripadnost.

Najbolj aktivno so posegali v diskusijo predstavniki Indije, Gane, Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Sovjetske zveze, Jugoslavije, Venezuela, Malija, Izraela in Madagaskarja. Razni govorniki so predvsem obsojali, posebno oni iz afriško-azijskih držav, diskriminacijsko politiko, ki jo izvajajo v nekaterih državah, zlasti v republiki Sudan, v Južni Rodeziji, Angoli, Mozambiku in v Portugalski Gvineji.

Dne 13 t.m. so se udeleženci seminarja, ki so po večini sodniki, odvetniki in profesorji mednarodnega

in ustavnega prava, obiskali nekatere italijanske ustanove na Koprskem. Po srečanju s profesorji in dijaki italijanske gimnazije so gostje obiskali « Radio-Koper » in italijanski kulturni krožek v Izoli « Giordano Bruno ». Ko so se pozanimali o življenju italijanske jezikovne skupine na Koprskem in ko so si ogledali Piran in Portorož, so obiskali še Postojnske jame. V skupini so bili tudi trije italijanski delegati, med temi prof. Sperduti, profesor mednarodnega prava na univerzi v Pizi in več jugoslovanskih predstavnikov: ambasadror Zvonko Perisić iz Beograda, član organizacije juristov in svetovalec tajništva za zunanje zadeve dr. Milan Bulajić, zastopnik zvezve OZN dr. Slavko Zore, ekspert jugoslovanske delegacije dr. Stanko Peterin iz Ljubljane in Viktor Polak, član organizativnega odbora seminarja.

Drago Drušovič je trdil, da « Jugoslavija ni osnovana na enem samem narodu, okoli katerega krožijo druge narodnosti, ampak je posebna večnacionalna država, svobodna skupnost enakih narodov. Utrditev narodne zavesti pripomore dopolniti človeško osebnost ». Koča Jončič pa je zatrjeval, da « samoupravljanje nudi garancijo za uveljavljanje človečanskih pravic ».

O rabi materinega jezika v javnem življenju je razpravljal Ernest Petrič, ki je navedel primere dvojezičnih sodišč, o jezikovno mešanih obmejnih področjih; o odnosih jezikovnih skupin z materino državo pa je govoril Janko Jeri.

Delegati so se večkrat sklicevali na uvodno razpravo dr. Antona Vratuše, ki je bila pripravljena nalašč za seminar na prošnjo generalnega tajnika OZN. Jugoslovanski zastopnik je v štirih poglavjih opisal večnacionalno skupnost kot rezultat dosedanjega zgo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Festivalna dvorana na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču, kjer se je vršil štirinastdenjni seminar o človeških pravicah v večnacionalnih skupnostih. Na sliki vidimo deležne 21 držav med zasedanjem. Ob straneh so predstavniki tiska in opazovalci raznih jezikovnih manjšin

SKUPNI POSVET O MANJŠINSKEM ŠOLSTVU

Na Reki srečanje med tržaško SKGZ in Italijansko unijo

Prisotna sta bila tudi jugoslovanski konzul v Trstu in italijanski v Kopru - O šolskih razmerah slovenske jezikovne manjšine v Italiji je poročal dr. Peter Sancin in Gorice

Dne 20. t.m. je bila na Reki skupna seja izvršnih odborov Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Italijanske unije za Istro in Reko, na kateri so obravnavali šolska vprašanja slovenske manjšine v Italiji in italijanske manjšine v Jugoslaviji. Poleg izvršnega odbora unije in njene komisije za šolstvo ter izvršnega odbora SKGZ in njene šolske komisije, so temu srečanju prisostvovali: generalni konzulital. republike v Kopru Amedeo Cerrone, jug. konzul v Trstu Jože Gačnik, Irena Bijelič, predsednica komisije za narodnostna vprašanja pri glavnem odboru SZDL Hrvatske, Bojan Štular kot predstavnik komisije za narodnostna vprašanja pri izvršnem svetu SR Slovenije, Črt Koclenec, član jugoslovanske komisije pri mešani komisiji za izvajanje videnskega sporazuma, dr. Svetozar Polič, predsednik Koprsko medobčinske komisije za narodnostna vprašanja, Tatjana Lončarič, načelnica sveta za družbeni službe za okraj Reka, prof. Stanislav Mihelič, pedagoški svetovalec za slovenske šole na Tržaškem.

Ko sta predsednik SKGZ Boris Račec in predsednik Italijanske unije Antonio Borme na kratko prikazala namen sestanka in pozdravila navzoče, sta referent prof. Arminio Schacherl in dr. Peter Sancin prebrala poročila o italijanskem šolstvu v Jugoslaviji, odnosno o stanju šolstva in šolskih problemih slovenske etnične skupine v Italiji. Kot prvi se je javil k besedi prof. Jože Umek, ki je najprej spregovoril o položaju učenega osebja na slov. šolah v Italiji.

Nato je Apollonio Abram spregovoril o problemu avtonomije italijanske šole in sicer je v zvezi s tem izrazil mnenje, da je treba problem italijanske šole v nekaterih zadevah ponovno proučiti in vsestransko pripomoći, da bi se sčasoma eliminiral koncept manjšine in večine.

Prof. Leo Fusilli pa je govoril o poklicni usposobljenosti italijanskega prosvetnega kadra in v zvezi s tem omenil težave z nekaterimi starejšimi učnimi močmi, ki že dolgo let poučujejo, ki pa nimajo vseh ustreznih kvalifikacij, ker so pač zasedli mesta tistih učnih moči, ki so se v prvih letih po vojni izselile. Sicer pa je navedel še razne druge probleme s področja kadrov, nato pa omenil tudi problem učnih knjig, ki da jih je dovolj, vendar po kakovosti ne ustreza vsem zahtevam, ker niso dovolj privlačne, primerljivo ilustrirane itd. Z zvezi s tem je omenil možnost, da bi se ta problem morda mogel rešiti v kakem dogovoru med vladama obeh sosednjih dežel za izmenjavo knjig ali morda le za tiskarske storitve.

V opoldanskih urah je sledila pavzna konferenca se je nato nadaljevala od 4 do 6. Ponovno se je javil k besedi prof. Umek, ki je spregovoril o težavnem problemu učil in učbenikov, o šolskih knjižnicah in o učenem načrtu. Govoril je tudi o reviji za učence osnovnih šol « Galebu » ter o « Literarnih vajah », v kateri se preskuša srednješolska mladina.

Za prof. Umekom je spregovoril prof. Illiasich, ki je tudi obravnaval težave učnih knjig pa glede učnih knjig na

V ILIRSKI BISTRICI IN NA PRIMORSKEM

Velike proslave dvajsetletnice prekomorskih brigad

Na Primorskem se te dni pravljajo, da bodo 4. julija čim bolj slovesno proslavili 20-letnico ustanovitve prekomorskih brigad in zaključnih bojev proti okupatorju.

Osrednje proslave ter svečane seje se bodo vršile v Ilirski Bistrici. Na sporedbo bodo večje število športnih, kulturnih in drugih prireditev. Pričakujejo, da bo slavnostni govor imel sekretar centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Miha Marinko.

Na proslavo so povabili tudi zastopstva bivših borcev iz Trsta, Gorice in Furlanije ter predstavnštvo nacionalnega združenja italijanskih partizanov iz Barja, to je iz mesta,

kjer so pred dvajsetimi leti ustanovili prekomorske brigade.

Za to priliko so izdali tudi knjige « Prekomorci », v kateri so razen zgodovine posameznih enot navedeni tudi seznamni padlih borcev. S tem bo znatno podaljša-

no bivanje imetnikov prepustnic na sosednjem ozemlju. Zelo olajšan bo malo obmejni promet tudi s tem, da bodo od prvega julija dalje žigosali prepustnice samo ob vstopu na sosednje ozemlje.

Na sestanku v Vidmu so se razen tega tudi dogovorili, da bodo nove triletne in enoletne prepustnice, ki bodo nadomestile vse do sedanje vrste prepustnic, uvedli v začetku prihodnjega leta.

Olajšan mali obmejni promet

no bivanje imetnikov prepustnic na sosednjem ozemlju. Zelo olajšan bo malo obmejni promet tudi s tem, da bodo od prvega julija dalje žigosali prepustnice samo ob vstopu na sosednje ozemlje.

Na sestanku v Vidmu so se razen tega tudi dogovorili, da bodo nove triletne in enoletne prepustnice, ki bodo nadomestile vse do sedanje vrste prepustnic, uvedli v začetku prihodnjega leta.

(Nadaljevanje na 4. strani)

ŠE VEDNO NEREŠENI PROBLEMI

V Tipani in okolici je življenje izredno težko

Urediti cestno mrežo – Srednja in strokovna šola – Poštni urad v Viskorši in Prosnidu – Popraviti most čez Nadižo med Platišči in Breginjem – Poskrbeti za kanalizacijo v vseh vaseh – Mostiček za poljedelce preko Krnahte v Debeležih – Zadružni hlevi, kooperativne ustanove in še marsikaj

TIPANA, junij 1965 — Danes bomo spregovorili o tipanski občini, ki je smatrana za eno najbolj zanemarjenih in pozabljenih in zato plava ekonomsko in socialno v morju neprestanih težkoč.

Naj kar takoj povemo, da človeka najbolj prizadene velik padec prebivalstva. To je tudi prvi znak težke situacije, v kateri se nahaja ta občina. Tukaj so, bolj kot kjer koli drugje, delazmožni ljudje primorani povezati culico, zapustiti dom in svoje drage in oditi v širni svet iskat vsakdanjega kruha.

Prav gotovo je prišlo do takšnega stanja, ki je vzrok, da se vasi praznijo (v nekaterih zaselkih manjka kar 80% ljudi in mnoge hiše se začenjajo rušiti, ker ni nikogar, da bi jih popravljali), ne toliko zaradi naravnih ali okoliščinskih faktorjev, katerih seveda tudi ne smerimo ignorirati, ampak, kot pravijo ljudje sami, ker se gotovi državni in pokrajinski organi niso ali pa so se premalo zanimali, čeravno so dobro vedeli, da tudi tukaj v hribih plačujejo davke, in morda še više kot drugje, za tisto malo kvadratnih metrov zemlje, od katere dohodki so ničevi, prav zaradi bega delazmožnih ljudi v tujino.

Če pomislimo, da vlagata italijanska vlada za takoimenovane nerazvite države velikanske vsote (kar je popolnoma prav in ni kaj operatki), se moramo seveda vprašati, zakaj vlada ne pomaga najprvo tistim predelom svojega ozemlja, ki so, kot Furlanska Slovenija, smatrani za nerazvita področja.

Takšno pojmovanje bi moralno prvesti odgovorne — v tem trenutku posebno deželo, ki je res že večkrat pokazala dobre namene — do zavesti, da je treba v Furlanski Sloveniji ustvariti glavne baze za učinkovito ekonomsko obnovo, ki naj ne bi samo zaustavila emigracije, ampak naj bi tudi zagotovila možnost obstoja ljudem, ki so lojalni državljanji in katerim so na rodostne, jezikovne in kulturne pravice zajamčene tako v italijanski ustavi kot v posebnem statutu (člen 3) dežele Furlanije-Julijanske Benečije, za ustanovitev katere so mnogo pripomogli tudi slovensko govoreči ljudje videmskih pokrajine.

Pa poglejmo, kaj nujno potrebujejo ljudje tipanske občine, da se bo mogla ta povzpeti do iste višine enakosti, vsaj na nekaterih področjih, kot so druge občine.

Za občino Tipano predstavljajo komunikacije temeljni problem, saj vemo, da so brez cest in brez mostov ekonomski odnosi težki in včasih celo nemogoči; od cest pa zavisi seveda tudi razvoj turizma. Zato bi bilo nujno potrebno zgraditi 2 km ceste, ki bi vezala Prosnid z Mostom na Nadiži. Ta cesta bi lahko postala dobra prometna žila, ki je sedaj sploh ni med Prosnidom, ki je težko dostopna vas, in Platišči in med Kobariško, posebno z Breginjem, Sedlom in Borjanom, ki gravitirajo v isto dolino. To delo ne bi zahtevalo dosti stroškov, a bilo bi velike koristi.

Potrebno bi bilo razširiti tudi cesto, ki vodi iz središča Tipane v gornji zaselek in razpotje Špik. Po tej cesti bi mogel potem voziti tudi avtobus, katerega sedaj tako pogrešajo v gorenjem zaselku Tipane.

Potem naj bi se poskrbelo, da bi se raztegnila avtobusna proga Platišče-Videm tudi do Brezij, da ne bi bila ta vas tako osamljena in zapuščena in bi ji bilo s tem tudi ekonomsko pomagano. Če do tega ne bo prišlo, bo škoda, ki jo imajo Brezje zaradi stoletne izolacije, še večja in ljudje jo bodo vedno težje prenašali.

Isto bi lahko rekli tudi za vas Krnhto. Tudi semkaj bi lahko vozil avtobus, tja in nazaj, in bi se tako rešila osamljenost.

Zelo koristen bi bil tudi mostiček preko hudournika Krnahte in

sicer v bližini Debeležev, ker bi bila tako prihranjena domačinom dolga pot do njiv in travnikov, ki jih imajo na drugem bregu vode, ki dostikrat prestopi strugo in je cesta zato dostikrat nevarna tudi za ljudi, ki imajo prakso in pogum.

In popravilo starega mostu na Nadiži? Kaj bo ostal za večno tak? Ta most, kjer je tudi obmejni prehod druge kategorije, bi mogel, seveda če bi bil nov, pomagati, da bi se razvil turizem in povečale trgovske izmenjave, posebno če bi se vzpostavila tukaj tudi avtobusna proga, ki bi vezala Kobariško z Krnhtsko dolino, ki v resnici potrebuje trgovskega izhodišča in turističnega prometa, da bi se izboljšali njeni slabti ekonomski pogoji. Naj še dodamo, da bi bilo potrebno, da bi se lokalne, pokrajinske in deželne oblasti interesirale

pri vladu, da bi obmejni prehod Most na Nadiži spremenili v prehod prve kategorije, da bi mogli skozi tudi avtomobili in avtobusi, kar je sedaj nemogoče, ker je ta prehod druge kategorije.

Prav tako bi bilo koristno in potrebno odpreti poštni urad v Viskorši in Prosnidu. Za dosego tega so svoj čas že napravili prošnjo, a se ne ve kje je obtičala in ali če so jo sploh vložili. O tem naj sprengovori sedaj občinska uprava Tipane, ki naj bi problem tudi rešila.

Svetovali bi tudi, naj občina napravi potrebne korake, da bi se ustanovila v Tipani srednja šola, da bi bilo na ta način omogočeno šolanje vsem občanom brez velikih stroškov, ker ne bi bilo potrebno obiskovati oddaljene šole. Tudi strokovne šole ni v Tipani, ki je edina, ki more dati mladincem kak

poklic, da pridejo doma ali v tujini do boljšega delovnega mesta.

Ne vemo kaj misli in kaj bo naprila občinska uprava, v kolikor se je tiče. Mislimo, da je tudi ona mnenja, da je treba napraviti konec starim malomarnostim.

Ne moremo ostajati ravnodušni nasproti pomanjkanju, ki tare prebivalstvo tipanske občine, posebno onega, ki živi skoro skrito na počočjih gora in ki se upravičeno čuti prikrajšano za vse perspektive ekonomskega izboljšanja zaradi nemarnosti in brezbržnosti oblasti.

To zares veliko pomanjkanje je treba na vsak način odpraviti, da bodo dobili ti naši delovni in lojalni ljudje potrebno zaupanje v boljšo bodočnost, ki naj bi bila pravična, mirna in ekonomsko zagotovljena.

NOVICE IZ NADIŠKE DOLINE

Sv. Peter Slovenov

Iz komunskega konsila

Na svojem zadnjem konsilu so na komunu tratirali kar 26 argumentov, med temi tud dosti javnih del, za izvedbo katjerih bo korlo prosit za stalni kontribut. Med drugim so aproval prožet za drugi lot zidave nove srednje šole u Špetru, za katjero se predvideva okuol 140 milijonu lit stroškov. Konsil je tud dnu inkarak sindiku, de predloži prošnjo za stalni kontribut, s katjerim bi se izpopounila kanalizacija u Špetru in drugih vaseh komuna in dale asfaltirat komunske ceste, u parvi vrsti tista, ki vodi u Gorenji Brnas an tista druga, ki veže Doleni Brnas in Naukulami. Guaril so tud o potrjebi nove električne razsvetljave u usem komunu, zaki sedanja je slaba in zastarela. Konsil je tud sklenu, da bojo dali zidat nov sedež komuna. Poleg drugih problemu administrativnega karakterja so imenovali tud revizorje računov

za ljeto 1963-64 an sicer so bližbrani teli: Venturini Giancarlo, Miano Luciano an Černova Alvise.

Sv. Lenart

Javna dela

Tele dni je paršlo na komun sporocilo, de je ministrstvo za školstvo dodelilo 1.300.000 lit kontributa za sistemacijo šoule u Kosci. S strojenjem bojo začel u kratkem.

Ministrstvo za javna djela pa bo odprlo za 15 dni tud kantir djela, de bojo sistemirali britof. Za tisto djelo je nakazanih 600.000 lit, okupnih pa bo 20 djelucu. Muost, ki se je poderu zavoj teže an dolgotrajnega daža, o čemer smo pisali že zadnjikrat, je spet postrojen. Komunska administracija je za tisto djelo zapravila en milijon lit.

Umru je Vigi Durjavčič-Regin

U nedeljo 27. tega meseca smo kompanjal k zadnjemu počitku na šentlenarski britof 76 letnega Vigija Durjavčiča-Regin po domače, ki je umru po dougi an

hudi boljezni u čedadskem špitalu. Pogreb je biu zlo veličasten, saj je biu rajnki dobro poznan ne samo po šenlenarski fari, ampak tud daleč naokuo, zaki je imeu butjeho an ostarjo u Podutani.

Zeni, hčeri, sinovam an usej žlahti izrekamo naše globoko sožalje.

Srednje

Predsednik pokrajinske uprave obiskal Dolenji Trbil

Prejšnji tedian, an tuò na dan sv. Ivana Krstnika, ko je bla u večih vaseh Nadiške doline (u Landarju, Tarčmuni, Sovodnjah, Prapotnem an Čeneboli) sagra ali vaški cerkveni praznik, sta paršla u Dolenji Trbil predsednik pokrajinske administracije prof. Luigi Burtolo an regionalni aseor za kmetijstvo adv. Antonio Comelli. Po slavnostni maši, ki je bla na odprtrem, zaki je cjerku zlo poškodovana, ker je prednedaunim vanjo tričilo, sta se na duogo zadaržala z lokalnimi oblastmi an domaćini. Guarili so o novi cjerki, ki jo bo korlo zagradit an o drugih urgentnih problemih, med temi tud o asfaltiranju panoramične ceste, ki vodi na Staro goro an za katjero so načrti (progetti) že u študiju.

Nov komunski sekretar

Sedanji komunski sekretar Primo Marcuzzo je biu te dni premeščen u komun Zuglio v Karinji. Na njegovo mjesto bo paršu Renzo Maršeu, ki je sada sekretar u Tavorjani.

MAŠERA — U špitau so muorli pejat 4 ljetnega Adriana Venico, zaki je padu na njekšan kam an si pretouku čelò. Ozdravu bo u dveh tjdnih.

CEDAD — Tud ljetos vozi avtobus u Gradež (Grado), de se ljudje lahko hodijo kopat na more. Avtobus vozi usako nedjejo an praznik an odpeje iz Čedadu ob 7,30 uri.

SV. LENART — U špitau so muorli pejat tud 16 ljetnega Gino Terlicherja, zaki si je zlomu desno nogo. Puobič je zvoniu cerkvene zvonove an kar naenkrat se je utargala vrv an je padu nesrečno na tla.

NESREČA — Frančesko Fabris iz Tavorjane je takuò nesrečno padu iz biciklete, de si je zlomu desno roko u ramenu. Pejat so ga muorli u čedadski špitau an bo ozdravu u adnim mescu.

Iz Terske doline

Umar je Renato Cher iz Brda. K zadnjemu počitku smo kompanjalni našega dragega vaščana Renata Chera iz Brda, ki je umar u videmskem špitalu po dougi an hudi boli, star koj 40 ljet. Rajnki je bi zlo poznan anu štiman po usej Terski dolini, saj je biu konsilir od komuna anu še zlo djeleven an onešč clovek, itako de so ga imjeli pousod dičiar. Na njegovu funeral je paršlo poumo judi še iz okuoliških vasi anu ra-prezantanti lokalnih autoritadi.

Familiji anu parantadi nepozabnega Renata izrekamo naše sožalje.

Emigrant iz Čente žrtev prometne nesreče

Prejšnji tedian je paršala iz Švice žalostna noticija, da je tam zgubu življenje par prometni ne-sreči Giovanni Fadini iz Čente, ki je biu okupan že 18 ljet kot hidraulik u kantonu Berna. Star je biu komaj 49 ljet. Posmrtnje ostanke tega dobrega moža so parjevali na domači semitjerih u Čenti.

Iz Idrijske doline

Sklepi komunskega sveta

Pretekli tedian se je zbrau komuski svet, de je diskutiral o potrebi izvedbe javnih djel u Idrijski dolini. Komunski možje se so ložili dakordo, de bojo sobit prosil za stalni kontribut, s katjerim bojo dal ojačit komunski vodovod, zaki ne daje zadost vode, posebno u poljetnih mesjach. Korlo bo tud razširit an sistemrat sedež komuna an poskarbjet za buojo javno razsvetljavo an za sistemacijo komunske ceste, ki vodi iz Pojane u Kravoret an Novakovce.

Nazadnje so še sklenili, de bojo dali komunskim dipendentom integracijo za trinajsto plačo za ljeto 1964 an konglobament začasnega nakazila.

Za postrojitev šuol

Suolski skarbnik iz Vidma je dnu vjedat našemu sindiku, de je minister za školstvo dodelil našemu komunu 2 milijona an 100.000 lit za postrojilo elementarnih šouol u Čelu (Cialla), Bodigoju, Oborci an Prapotnem. Tuò je zarjes mala usota, če pomislimo u kajšnem slabem stanju so nekajtjere šouole an zatuò bo preca korlo prosit še za kajšen večji kontribut.

TAVORJANA

Ministrstvo za javna djela je nakazalo našemu komunu 400.000 lit, de se bo s tjem denarjem kupil pjesak za posut narbuj slabbe komunske ceste. Nekaj denarja pa je blo nakazanega tud za ureditev šuolskih lokalov u Kanalu na Preštintu.

NE ME

POROKE — Tale mesiac sta se poročila dva naša vaščana an tuò: Luigia Grassi s Felice Caccavalli iz Nola an Gino Mattiuza z Luciano Pecoraro iz Telve v provinci Trento.

Že nekaj časa sem vidimo, de se naši ljudje ne poročajo več z domaćini, kot se je to dogajalo še do nedaunega an zatuò preti tud furlanskemu jeziku nevarnost, de mu bojo oslabele korenine, zaki izginjajo furlanska ognjišča.

FLIPAN — V telih gorkih dnevih je par nas še posebno hudo, zaki ve njemamo pitne vode. Anjele na komunu študirajo, de bi napejali nou akvedot, za kar so že nardili prožete. To djelo bo košalo nih 32 milijonu lit.

REZIJA — Poročil se je Madotto Antonio iz naše doline, a stanejo že dosti let v Milanu, z domaćinko Chinese Marijo. Vaščani in prijatelji jima želijo dosti sreče v skupnem zakonskem življenju.

BELA PEČ — Pred nedavnim je obiskal Belopeška jezera podpredsednik deželnega odbora prof. Dulci, spremjal pa ga je podžupan trbiške občine Rosenwirth.

Tako izgledajo skoraj vse vaške poti v hribih Beneške Slovenije. Na sliki vidimo vas Prosnid v zgornji Nadiški dolini.

Kadá an kakuó je nastala uàs Kal

Globokò u Nediški dolini, skor par konfine, začnè rob, ki se dvigne 950 metru vesokò, Uršič. Dvièstu metru pod čimo je uàs Kal. Uàščani na vedò, kaj pride reçime njih uasi; višno de je biu kak velik pačau, tuk sida dièmo « Dol na dolin » an « Tan na Solarje », zak dankrat svet pri nas nje biu tak ku donàs. Je muorlo bit use pokrito s sanožèt. Počas so pršlè plauočina an so se naredli plazuovi. Tuk je sida « Lourenòva bula », se vid šelè, da je bla parnesenà od plazù.

Kadà an kakuó je nastau Kal, se na vie. U adnih dokumentih, ki so ohranjeni u niešnem faružu, je pisano, de je nastau okuòle 1300 po Kristusan. Morebit, približno kot je donàs, pa je muorla nastàt dost priet, kr so pršlè prvi Slovenji u naše kraje okuòle 700 let po Kristusu. Ta-kat niesò mogli usi iti dol u Furlanijo, zatuò so pršli u goré, kier so bli buj višni (varni) an mirnuò pasli njih ucè.

Use uasi niesò nastale glijh. Črni Vrh, pod Uòglan, je takuòle nastal: Pastirji so hodil okuòle z živino, dokler niesò ušafal lepè paske. Usak pastir se je narédu kazon uz vej an listja, tazdol je pa zamazu z lužo al pa z mahan al z iluoco. Takuò je nastalo dost kazonov okuòle. Usak pastir je prekopu majhano njuco, kjer je usadiu kompièr an grah, kar je nárubuj imeu potribo, de bo jedu z mlièkan an s sièran. Počas nji ve so se šerile an so jih preku-puàl nimar vič, takuò ki so rastle potrièe usake družine, ki je imela nimar vič judi.

Počasi so ušafal dobrè njive an so se čje preselil, de bojo miel blizò gnuoj. Takuò je nastala uas, kier je sidà.

Za Kal pa nie bluo takuò. Tle se niesò selil od kraja u kraj. Takuo k pari, tle je bla dna družina, uz katere je paršluò dost drugih. Poviedal bomo, kar so nam prauli ti stari judie.

Pastier, ki je pasu krave, kozè an ucè, kr je ušafal dober pask, je naredu kazon an je noter stau z ženò an z otrouc. Kr je mou,

Pogled na Kal, ki leži 750 metru visokò u hribih na desnem brjezu Nedije u podbonješkem kamunu. Mimo peje cješta, ki gre u Crni vrh. Tle živi nih 150 ljudi, ki guarè slovensko.

VODOPIVAC in njegove zgodbe

2

Tolažnik umirajočega

Al' ste poznali rancega Kaluta, ki je biu kaplan Goranjega Tarbià? Če ga niste poznali, pa ste čuli praviti ob anj. Unet je biu za božje reči, pa tud' presneto furbac, recimo kanjuh.

Eno nuoč ga pridejo klicat za previdat nekega starca tarmastega an malo pobožnega. Gospod je imel težkuo za ga spravit z Buogam; končno mu se je posrečilo, da ga je spovjedu an deu u svetem olju. Zadovoljen dobrega uspeha, se je poslovio od bolnika s narbujo ljubeznivami besjedami:

« Bodite veseu », mu je dejau, « ker ste use lepou nardiu, boste nacò večerju kupe s sveto družino u nebeseh ».

Ostarmeju je umirajoč an s tankim glasom je uprašu gospouda:

« Al' pridejo pa an oni za manò? »
« O ne, ne », je dodau hitro on ves prestrašen, « hvala ljepa, jest sam že večerju ». An hitro jo pokadi dol po štengah.

Previdna mati

Trije fajni puobi so snubili no čeço. Ona jih je imela vse tri rada, zato ni vjedla koga izbrati.

« Kaj naj storim, mama? » je uprašala.

« Vješ kaj, čica, jo ta poduci, « popraši usakega posebe, de kakuo počuhajo kuhinjo tam doma ».

« Tole je smješno, mama; komu se spoduob? ».

« Ti muč' an buogi, jest že vjem, de ti bo h nucu ».

Čeça je nardila natanko po maternem učilu.

« Kuo čuhate vi druz' kuhinjo? » upraša tega parvega.

« Jo pustimo hladit », je odgovoril on.

« Ni za te », je jala mat.

« Kuo čuhate kuhinjo ta' par vas? » upraša tega druzega. — « Popihamo gor po nji ».

« An te-le ni za te », reče mat.

Kadar čeça je postavila temu trećemu isto upravje, puob ji je jau — « Mi zdrobimo notar kruh ».

« Te-le je bogat, ker ima kuhinjo an kruh. Uzamiga, boš stala dobro », je obsodila previdna mati. — An rjes je bluo.

Iz KANALSKÉ DOLE

Trbíž

Tekmovanje za prevzem javnih del

V teku so privatne licitacije za prevzem gradnje laboratorijske strokovne šole, ki jih bodo zgradili na zemljišču v neposredni bližini novih šol. Predvideva se, da bodo ti stroški znašali okoli 40 milijonov lir. V kratkem bodo deli v apalt tudi dela za ureditev pokopališča v Žabnicah, kar bo bilo približno 6 milijonov lir. Pred nedavnim se je vršila tudi privatna dražba za prevzem prvega dela (za 35 milijonov lir) za gradnjo novega vodovoda, ki pa ni izpadla. Morali bodo spremeniti cene in dati še enkrat na dražbo.

Žabnice

Srebrna maša

Pretekli teden je župnik Mario Černet, ki je doma iz Črnega vrha v Nediški dolini, in ki opravlja pastirska službo v Žabnicah, obhaja svoj srebrnomoški jubilej. Vaščani so mu ob tej priliki izkazali svojo hvaležnost in mu poklonili lep dar. Pred cerkvijo so mu postavili tudi slavolok s slovenskim napisom « Srebrnomošnik bod' pozdravljen ».

V Tolminu je Dante jedel grenki kruh izgnanca

Dante Alighieri, veliki poet, je živel na pragu dveh svetov: srednjega in novega. Rodil se je v Firencah ob Arni med 21. majem in 21. junijem 1265. Na svoji razmeroma kratki življenjski poti ni imel sreče. Otrok je bil, ko je izgubil starše, mladostna oboževanka Beatrice pa mu umre kmalu potem, ki jo vzljubi. V letih svoje politične dejavnosti doživila ves vnet za dobro svojega rodnega mesta razočaranje za razočaranjem, poraz za porazom, dokler ga nazadnje celo ne obsodijo in mu zagrožijo, da bo živ sezgan, če ga dobito v roke. Skoraj dvajset let mora jesti kruh izgnanca in tudi svoj poslednji mir najde daleč od rodnih Firenc.

Legenda trdi, da je veliki pesnik iskal zavetja pred nasilnimi sovražniki v letu 1319 pri patriarhu Paganu della Toreju, ki je imel v posesti tolminskega grada Tolminsko. Legenda tudi še pravi, da je Dante Alighieri napisal nekaj spevov svoje Božanske komedije v Tolminu. Pripravuje se, da je veliki poet preživil noč med dvorsko gospodo, podnevi pa je sedel v veliki jami, kjer je pisal in opazoval. Pogosto so ga ljudje videvali sedeti v rdeči obleki pred to jamo, ki je kasneje dobila ime « Dantejeva jama ».

Legenda se je ohranila in še danes živi med Tolminci. Slovstveni zgodovinarji so jo mnogokrat omenjali. Pozneje so dokazali, da so vsi pisatelji jemali vest o Dantejevem bivanju v Tolminu iz trditev Giovanna Candida in da niso ute-meljene.

Izredna slovesnost

Tuole se je zgodilo kadar so otvorili novi vodovod u Hlasti pri Sv. Lenartu. Ljudje so čakali ta dogodek z velikim zanimanjem, na posebno vižo Hlaščanji an med njimi narbujo Flonk, ki je biu njih občinski svetovalec. Župan Kučner, njega parjatev, je biu dau njemu čast an oblast, de naj otvori u imenu občine tisto tako na-predno delo. An ga je biu učiu, kaj ma nardit an reč.

« Porečeš: viva il re e la regina, evviva Umberto, an potle odpreš pipo, de bo tekla voda, vješ? » mu je biu jau.

Na določen dan je bilo puno folka zbrano z oblastniki ured okuole vodnjaka. Vse tuole je srbjelo Flonka, ki ni video ure za reč tiste štiri besjede an se pokazat ljudjem.

Lejtega, je paršu; z visoko glavo, z velikim ponosom, počasi gre proti vodnjaku. Sada se ustavi, se obarne an naglas zauče:

« Viva il re! Viva la la Reza! Viva la Berta! ». Izbruhne an grohot, vse se smeje, a Flonk na čuje; vas zmotjen od časti, prime rubinet an ga odpre. — Al' kaj se zgodil? Dan močni šurak an potem se čuje notre u vodnjaku gargarat, kaštat, kihat an nič vič... Tekrat Flonka je zarjes parieu špot.

« Naj gre vse hudiču u r... », je zamramnu an zbjetu je proč.

Tudi mi mu želimo še dolgo in plodovito delo med Slovenci Kanalske doline.

Iz Rezjanske doline

Pazite na bombe!

Vojaške oblasti opozarjajo, da je ostalo v nekaterih krajih Rezjanske doline več neeksplopiranih bomb in granat in zato naj bo prebivalstvo oprezno, zlasti naj pazijo na otroke in jih tudi pouče o posledicah, ki bi mogle nastati, če bi najdeno bombo premikali ali morda razbijali. Na mestih, kjer so se vrstile vojaške vaje, je ostalo štirinajst neeksplopiranih bomb in dve granati. Na nevarnih mestih so vojaške oblasti postavile posebne lesene table, ki opozarjajo mimočoče, naj bodo previdni.

Občina bo tudi letos poslala bolehne otroke Rezjanske doline, ki potrebujejo morskega zraka, na letovanje v Lignano. Zainteresirane družine naj se obrnejo na občino z zdravniškim sprièvalom, kjer jim bodo dali potem vsa nadaljnja navodila, za vpis otrok v kolonijo. Letovanje bo brezplačno.

V Tolminu je Dante jedel grenki kruh izgnanca

Leta 1929 je princ Umberto obiskal Tolmin. Mesto Firence je ob tej priliki poklonilo Tolminu bro-nast Dantejev-kip, ki ga danes hrani tolminski muzej.

M. B.

Z avtomobilom skozi predor Podbrdo - Bohinjska Bistrica

Lastniki avtomobilov bodo odslej dalje mogli uporabljati tudi predor v Podbrdu, da bodo po najkrajši poti prišli z goriškega na gorenjsko področje. S tem v zvezi je bil pred dnevi dosežen med turističnimi predstavniki goriškega in gorenjskega področja dogovor, ki ga je osvojila Skupnost železniških podjetij Slovenije, na podlagi katerega bodo nalagali vozila (avtomobile in avtobuse) na železniških postajah Podbrdo in Bohinj, nakar jih bodo z claki prepeljali na drugo stran. Zadostovalo bo, da bo voznik najavljal prevoz vozila vsaj dve uri pred prihodom vlaka, da bi se moglo izvršiti nalaganje ter urediti vse ostale formalnosti s plaèevanjem.

S temi olajšavami bodo mogli vozni iz Vidma priti po najkrajši poti na Gorenjsko. Pripomnimo naj, da je iz Vidma v Bohinjsko Bistrico (čez Petrovo brdo) samo okoli 100 km poti, medtem jih je čez Ljubljano okoli 200.

Za prevoz vozil skozi predor se bo železniška uprava posluževala tovornih in osebnih vlakov.

V vsako hišo!

Program praznovanj

v okviru

20 letnice osvoboditve

v Begunjah

10. julija (zvečer) slavnostni začetek praznovanj
11. julija občinske gasilske vase, ter medobčinsko tekmovanje ZROP.
13. julija « Švejk » - Dramsko delo na prostem.
14. julija « Cvetje v jeseni » - Dramsko delo na prostem.
15. julija Koncert kvinteta bratov « Avsenik ».
17. julija Nastop folklorne skupine.
18. julija Zbor internirancev, nastop folklorne skupine, razni koncerti in popoldan velika zabava, igra kvintet « Avsenik ».

UN' ASSISE DI ECCEZIONE A LUBIANA

I diritti dell'uomo nelle comunità plurinazionali

L'iniziativa è dell'ONU - Presenti ottanta delegati di 21 Paesi - Esaminati i diritti in generale e quelli relativi all'uso della madre lingua e allo sviluppo culturale - Visite a Capodistria Pirano, Portorose e Postumia (Postojna) - Mozioni conclusive

LUBIANA giugno 1965 - Lunedì 21 corrente, dopo undici giornate di intenso, serio, convinto ed appassionato dibattito, alleggerito da qualche risposante visita alle bellezze naturali e artistiche della regione, si è felicemente concluso il secondo seminario delle Nazioni Unite cui hanno preso parte ottanta delegati in rappresentanza di ventun Paesi.

Tema dell'importante assise internazionale i diritti dell'uomo in generale e più precisamente quelli relativi all'uso della madre lingua davanti ai tribunali e in altri settori della vita pubblica e allo sviluppo delle tradizioni culturali di tutte le nazionalità nelle comunità plurinazionali, a prescindere dalla razza, dall'origine o dall'appartenenza religiosa.

Più attivi nella discussione sono stati i rappresentanti dell'India, del Ghana, degli Stati Uniti, Gran Bretagna, Unione Sovietica, Jugoslavia, Venezuela, Mali, Israele e Madagascar. In particolare i vari oratori, specie quelli afro-asiatici, hanno aspramente condannato la politica di discriminazione attuata in taluni Paesi ed in ispecie nella Repubblica Sudafricana, nella Rhodesia del Sud, nell'Angola, nel Mozambico e nella Guineia Portoghese.

Il 13 corrente i partecipanti al seminario, che sono in maggioranza giudici, avvocati e professori di diritto internazionale e costituzionale, hanno visitato le istituzioni italiane del Capodistriano. Dopo un incontro con gli insegnanti e gli studenti del Ginnasio italiano gli ospiti hanno visitato Radio Capodistria, dove il direttore Mario Abram ha illustrato il funzionamento della stazione, e successivamente il Circolo italiano di cultura « Giordano Bruno » di Isola. Dopo essersi interessati della vita del gruppo nazionale italiano e fatto un giro per Pirano e Portorose, si sono recati in visita alle grotte di Postumia (Postojna). Della comitiva facevano parte anche tre delegati italiani tra cui il professor Sperduti docente di diritto internazionale all'Università di Pisa e vari rappresentanti jugoslavi: l'ambasciatore Zvonko Perišić di Belgrado, dottor Milan Bulajić, membro dell'organizzazione dei giuristi e consigliere del Segretario degli Affari esteri, dott. Slavko Zore, dell'Associazione dell'Organizzazione delle Nazioni Unite, dottor Stanko Peterin di Lubiana, esperto della delegazione jugoslava, e Viktor Polak del Comitato organizzativo del seminario.

Dopo le visite i lavori del seminario, svoltosi sotto la presidenza del delegato jugoslavo dott. Anton Vrataša, sono stati ripresi con maggior impegno, ampiezza e concretezza.

Pertanto diverse sono apparse le opinioni. Infatti mentre per gli europei la parola « assimilazione » richiama alla mente il termine di discriminazione, per gli extraeuropei essa significa qualcosa di progressivo, un metodo auspicato per la soluzione dei problemi nazionali (India, Malaysia, Ghana). Gli americani distinguono le comunità plurinazionali e quelle plurietiche, indicando fra le prime la Jugoslavia, l'Unione Sovietica e il Canada; e fra le seconde gli Stati Uniti d'America. A loro volta gli Israeliiani dicono di non poter garantire eguali diritti alle minoranze senza la garanzia della lealtà delle minoranze mentre i sovietici dicono che la lealtà deve essere reciproca. Comunque in tutti i delegati è apparso evidente il desiderio di contribuire alla chiarificazione e soluzione dei problemi.

A questo punto sia concesso di segnalare che sui problemi delle nazionalità i delegati jugoslavi si sono battezzati per la piena parità di diritti fra maggioranza e « minoranze ». Le tesi jugoslave infatti hanno destato un vasto interesse per la loro concretezza. Tra le relazioni scritte figurano quelle di Drago Druškovič, Koča Jonečić, Ernest Petrič, Danče Zografski, Milica Sentič, Dušan Breznik e Janko Jeri.

Uno scorcio del salone dei festival della Fiera di Lubiana dove si sono svolti i lavori del seminario

Drago Druškovič ha sostenuto che « la Jugoslavia non è fondata su una nazione di stato intorno a cui ruotano altre nazionalità; essa è invece uno stato plurinazionale per eccellenza, una libera comunità di popoli uguali. Il rafforzamento della coscienza nazionale contribuisce a completare la personalità umana ». A sua volta Koča Jonečić ha affermato che « l'autogoverno offre la garanzia per l'affermazione dei diritti umani ».

L'uso della lingua materna nella vita pubblica è stato il tema trattato da Ernest Petrič che ha indicato esempi di tribunali bilingui. Della situazione nelle regioni confinarie mistilingui e dei rapporti dei gruppi minoritari con la nazione d'origine ha parlato Janko Jeri.

Più volte i delegati si sono richiamati allo studio introduttivo del dott. Anton Vrataša, appositamente scritto per il seminario su richiesta del segretario generale dell'ONU. In quattro capitoli il parlamentare jugoslavo ha descritto la comunità plurinazionale come risultato dello sviluppo storico e la sua organizzazione. « La comunità plurinazionale, vi si legge, non è di

per se stessa un fatto negativo per il mondo contemporaneo, così come la comunità uninazionale non può rappresentare l'ideale assoluto ». Lo studioso ha quindi analizzato ampiamente gli aspetti politici, economici, sociali e culturali dei rapporti nelle comunità plurinazionali ed in particolare il problema delle minoranze; e dall'analisi è giunto a queste conclusioni: la maggioranza non deve in alcun modo discriminare la minoranza; la minoranza deve avere il diritto e la effettiva possibilità di svolgere un ruolo attivo nella vita sociale dello stato in cui vive; gli stati confinanti devono rinunciare a immischiarsi negli affari interni dell'altro stato; gli stati confinanti entro i cui confini vivono minoranze dell'altro stato devono rifuggire da qualsiasi azione diretta al mutamento dei confini ed alla restituzione della minoranza alla madrepatria.

Il problema minoritario, dunque, non è in primo luogo, come afferma Vrataša, problema della minoranza; esso è soprattutto problema della maggioranza. Se quest'ultima accetta e rispetta i rapporti di effettiva pari-

tà di diritti, di democrazia e umanità, il problema minoritario, quale problema politico, finisce di esistere. Inoltre Vrataša constata che il problema nazionale non può essere risolto esclusivamente mediante l'autonomia culturale; ed a tale proposito ha analizzato i vari aspetti della parità di diritti politica ed economica, concludendo con un'analisi delle condizioni specifiche e dei problemi dei nuovi stati e dei processi attraversati per costituirsi in nazioni moderne.

Il seminario si è concluso con l'approvazione di una serie di documenti che sono stati inviati a tutti i Paesi membri delle Nazioni Unite; e non è da escludere che taluni di essi vengano sottoposti per la discussione alla sessione dell'ONU.

Al termine del seminario tutti i delegati si sono dichiarati soddisfatti dell'andamento e dell'esito dei lavori; e parimenti soddisfatti, come hanno tenuto a farlo sapere, lo sono stati per le accoglienze cui sono stati oggetto e per il trattamento loro usato durante l'intera permanenza nella bella città di Lubljanica.

iz prve strani

Na Reki srečanje med tržaško SKGZ in Italijansko unijo

tudi glede nakupa italijanskih knjig in čtiva na splošno za manjšino.

Dr. Peter Sancin iz Gorice je v svojem posegu v diskusijo obravnaval pravni položaj slovenske šole v Italiji, kjer Slovenci doživljamo to, da v primerjavi z ostalimi večjimi narodnostnimi manjšinami (francosko v Dolini Aoste in nemško Južni Tirolski) pripadamo nekako tretji kategoriji. Kljub temu, da obstajajo določena ustavna načela, člen 3 deželnega statuta in podobne pravne norme, je vse to deklarativnega značaja. Se najhujše pa je to, da je slovenska manjšina razdeljena v tri kategorije in sicer na ono, ki živi na Tržaškem, na ono, ki živi na Goriškem, in na tretjo, ki živi v Beneški Sloveniji in ki je italijanske oblasti nočelo priznati. V zvezi z Beneško Slovenijo je omenil dve teoriji razlage nacionalnih potreb in zahtev Že v samem okviru tovrstnih tolmačenj pri OZN. Glede tega je poudaril, kako je izraelski predstavnik na zadnjem ljubljanskem seminarju OZN o manjšinskih pravicah poudaril, da je treba manjšino zaščiti tudi v primeru, če ta ne zahteva zaščite. Svoje izvajanje glede tega je zaključil z zahtevko, da se beneškim Slovencem prizna status manjšine.

Tončka Čok je spregovorila o nujni pomoci iz javnih skladov dvema slovenskima dijaškima domovoma, Zdenka Sušanju pa o dejavnosti učiteljev in profesorjev italijanskih šol tudi izven šole, ter o nujnosti poglabljanja znanja italijansčine njihovih učnih moči ter o pomanjkljivosti učil. Anita Forlani je govorila o šolskem listu italijanskih šolarjev ter o njihovih literarnih krožkih na šolah, prof. Elio Musizza pa o učnem programu na italijanskih šolah, ki da je preokrezen ter o dejavnosti učnih moči tudi izven šole.

Ob koncu se je ponovno javil k besedi prof. Jože Umek, ki je med drugim poudaril zahtevo, naj bi se uredilo vprašanje tistih slovenskih študentov, ki z lastnimi sredstvi in naporom dokončajo šolanje na ljubljanskem vseučilišču in ki jim je zaprt pot za namestitev doma v Trstu ali Italiji.

Ko se je s še nekaterimi kratkimi posegi v diskusijo dolgo obravnavanje te tako pereče problematike končalo, so bili sprejeti še zaključki, nato pa so bili člani obeh delegacij in gostje povabljeni na sprejem, ki jim ga je priredil italijanski generalni konzul v Kopru Amedeo Cerchione.

Seminar o človeških pravicah v večnacionalnih skupnostih

Pogled na množico furlanskih emigrantov, med njimi tudi precej beneških Slovencev, ki so se udeležili v Baslu shoda « Furlanskega ognjišča », ko so javno zahtevali od italijanskih oblasti, da hočejo dela na domačih tleh.

za manjvredne in jim ne nudijo niti primerne stanovanja. Tukaj so delavci še danes primorani spati v nezdravih in prenapolnjenih barakah. Zaradi tega, kot smo že svoj čas poročali, so emigranti protestirali in protestirala je tudi italijanska vlada.

Naj nam bo dovoljeno, da povemo na tem mestu odstotke emigrantov, ki jih je dala v tem zadnjem desetletju Furlanija po okrajih: okraja Videm in Cervignano od 0 do 10 odstotkov; okraji Pordenone, Sacile, Maniago, Latisana, Palmanova, San Daniele del Friuli, Pontebba, Cedad, Codroipo in San Vito al Tagliamento od 10 do 20 odstotkov; okraja Ampezzo in Spilimbergo od 20 do 30 odstotkov; okraja Tolmezzo in Čenta od 30 do 40 odstotkov in okraj Humin od 40 do 50 odstotkov. V zadnjih časih pa se je odstotek emigrantov znatno dvignil v vsej Furlanski Sloveniji, tako da so nekateri zaselki skoraj prazni.

Da se povrnemo na shod naših emigrantov in Baslu, moramo predvsem podprtati navdušenost prisotnih, ki so ob koncu sprejeli resolucijo, v kateri je rečeno, da je treba v Furlaniji rešiti problem emigracije in sicer tako, da se ustvari nova delovna mesta da domačih tleh. To resolucijo so poslali vladu dežele Furlanije-Julijsko Benečije in pokrajinskemu svetu v Vidmu in Gorici ter ustanovi « Ente Friuli nel mondo ».

V bistvu izraža ta resolucija že, naj se žalostni pojavi emigracije uvrsti med najnujnejše probleme, ki čakajo na rešitev na dežel-

ni ravni. Med drugim je v resoluciji poudarjeno tudi: « Ekonomske razlogi in predvsem človečanski, ki so nam jih narekovali grenke izkušnje, so nas primorali, da pošljemo ta apel ljudem, ki vodijo deželo Furlanije-Julijsko Benečije ».

Potem je v resoluciji rečeno še bolj specifično: « Naj se ovržejo in opustijo površne trditve, ki smatrajo furlansko emigracijo za nek prirozen in dedni pojav Furlanije in da so njeni ljudje navajeni križariti po svetu. Naj se raje vidi v emigrantu človeško dramo, duševno rano, ko se poslavljajo od svojih dragih. Naj se tudi upošteva težka ekonomska izguba, ki je nastala zaradi odselitve delovne sile, to je kvalificirane delovne sile, ki je stala mnogo žrtvovanja in ki je sedaj dana na razpolago v korist drugih dežel ».

Resolucija, ki je bila sestavljena po dolgi diskusiji in v katero so posegli številni prisotni, se je zaključila z energičnim in obenem ganljivim opominom na realnost situacije emigrantskega sektorja, z opominom in nasveti, ki morejo pokazati pot, kako naj se zaustavi žalostni pojavi emigracije.

Zaključek pa je bil tale: « Naj se bolj povečajo naporji, da se bodo ustvarila nova delovna mesta, ki bodo dala našim ljudem upanje, da bodo mogli ostati tam, kjer ima srce svoje korenine in da bodo mogli uresničiti vsaj za del sinov, ki so po svetu, pogoje za vrnitev ».

a. t.

dovinskega razvoja in njihove organizacije. Večnaročna skupnost ni sama po sebi zla za sodobni svet, in ni miti enonacionalna skupnost izključni ideal ». Potem je obširno analiziral politične, ekonomske in kulturne aspekte odnosov v večnaročnostih in se prav posebej problem manjšine. Zaključil pa je takole: « Večina ne sme na noben način diskriminirati manjšine; manjšina mora imeti pravico in resnično možnost, da se more udeleževati socialne življenja, v katerem živi; sosedne države se ne smejo umešavati v notranje zadeve druge države; obmejni države, v katerih mehaj živijo manjšine druge države, se morajo izogibati kakršnihkoli direktnih dejanj, ki bi spremenila mejo ali vrnila matični državi manjšino ».

Manjšinski problem ni torej v prvih vrstih problem manjšine, kakor ugotavlja Vrataša, ampak je predvsem problem večine. Če ta sprejme in spoštuje odnose resnične enakosti pravic, demokracije in humanosti, manjšinski problem kot politični problem obstaja. Poleg tega Vrataša ugotavlja, da ne more biti nacionalni problem rešen izključno potom kulturne avtonomije. Glede tega je analiziral razne aspekte enakosti političnih in ekonomskih pravic in zaključil z analizo specifičnih pogojev in problemov tistih dežel, kjer narodi še nastajajo in se oblikujejo v modernem smislu te besede.

Seminar se je končal z odobritvijo zaključnih dokumentov, katere so poslali vsemi državam, ki so članice OZN in ni izključeno, da bodo nekateri dani v diskusijo na prihodnjem zasedaju Organizacije Združenih Narodov. Ob koncu seminarja so se delegati izkazali zelo zadovoljni, ker je delo izpadlo izredno dobro in ker so bili, kot so sami povedali, prisojeni sprejeti in se dobro počutili ves čas njihovega bivanja v Sloveniji.

Istega dne so delegati odšli v Novi Sad, glavno mesto avtonomne pokrajine Vojvodine, kjer so se seznanili z življenjem madžarske manjšine v Jugoslaviji.